Vlaams Parlement

stuk **1684** (2010-2011) – Nr. 3
ingediend op 28 juni 2010 (2010-2011)

Voorstel

van de heren Ludwig Caluwé, Bart Van Malderen en Kris Van Dijck

tot wijziging van het Reglement van het Vlaams Parlement, wat de adviesaanvragen bij de Raad van State betreft

Verslag

namens de Commissie voor Reglement en Samenwerking
uitgebracht door de heer Ward Kennes

verzendcode: PAR

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Peumans.

Vaste leden:
de heren Ludwig Caluwé en Jos De Meyer en mevrouw Veerle Heeren;
de heer Filip Dewinter, mevrouw Marijke Dillen en de heer Joris Van Hauthem;
de heren Dirk Van Mechelen en Sas van Rouveroij;
mevrouw Mia De Vits en de heer Bart Van Malderen;
de heer Jan Peumans en mevrouw Helga Stevens;
de heer Lode Vereeck;
de heer Filip Watteeuw.

Plaatsvervangers:
de heer Tom Dehaene, mevrouw Cindy Franssen en de heren Ward Kennes en Koen Van den Heuvel;
de heren Jan Penris en Wim Van Dijck en mevrouw Gerda Van Steenberge;
mevrouw Patricia Ceysens en de heer Marino Keulen;
mevrouw Michèle Hostekint en de heer Jan Roegiers;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck en Lies Jans;
mevrouw Patricia De Waele;
de heer Bart Caron.

Stukken in het dossier:
1684 (2011-2012) – Nr. 1: Voorstel tot wijziging van het Reglement
– Nr. 2: Amendement

De Commissie voor Reglement en Samenwerking behandelde het voorstel van de heren Ludwig Caluwé, Bart Van Malderen en Kris Van Dijck tot wijziging van het Reglement van het Vlaams Parlement, wat de adviesaanvragen bij de Raad van State betreft, tijdens haar vergaderingen van donderdag 21 juni en woensdag 27 juni 2012.

Algemene bespreking

De heer *Ludwig Caluwé* herinnert aan de reglementswijziging van begin 2012, waarbij op voorstel van de heren Marino Keulen en Dirk Van Mechelen een amendement is aangenomen om, zoals dat ook het geval is in de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat, tijdens een bespreking in plenaire vergadering mondeling te kunnen vaststellen of een verzoek om advies van de Raad van State door het vereiste aantal volksvertegenwoordigers wordt gesteund. Op dat amendement is toen positief ingegaan. De discussie waarover het op dat moment ging, was dat het in alle geval duidelijk moest zijn dat het verzoek moet worden gesteund door één derde van het aantal volksvertegenwoordigers en niet door één derde van de uitgebrachte stemmen. Bij de overname van de gelijkaardige bepaling uit het reglement van de Senaat werd niet tegelijk vastgelegd tot wanneer gedurende de beraadslaging in de plenaire vergadering men het advies kan vragen. Voor de schriftelijke procedure is dat tot de sluiting van de algemene bespreking. Met dit voorstel willen de indieners de mondelinge procedure hiermee in overeenstemming brengen.

De heer *Sas van Rouveroij* ziet een probleem inzake afstemming tussen de bepaling die dan werd ingevoerd, en de bepaling die al in het reglement stond met betrekking tot de schriftelijke procedure, en ziet twee mogelijkheden tot synchronisatie. De eerste mogelijkheid is die van de meerderheid. De tweede mogelijkheid is om ervoor te zorgen dat niet alleen de mondelinge maar ook de schriftelijke procedure zowel tijdens de algemene bespreking als tijdens de artikelsgewijze bespreking van toepassing is.

Een synchronisatie zoals door de meerderheid voorgesteld, is volgens hem onaanvaardbaar ten overstaan van de werkzaamheden van het Vlaams Parlement. Bij de behandeling van een ontwerp of voorstel van decreet start men met een algemene bespreking, dat is de bespreking van de ratio legis, de redenen waarom, de omgevingsfactoren die hebben geleid tot regelgeving of tot een ontwerp of voorstel van regelgeving. Die slaan met andere woorden op het overwegende gedeelte van de voorliggende besluitvorming.

Op een bepaald ogenblik gaat de beraadslaging over in de artikelsgewijze bespreking. Dat is een belangrijk schakelmoment, maar van een totaal andere orde. Op dat ogenblik begint men juridisch te handelen, artikel 1, 2, 3 enzovoort op te bouwen en een decreet te maken, dat juridisch bindend is voor alle Vlamingen. Op dat ogenblik stelt zich nog meer dan bij de algemene bespreking de vraag naar amendering. Men amendeert natuurlijk niet de algemene afwegingen, maar wel artikel 2, §1, eerste lid, op basis van de inspiratie van de indiener van het amendement. In dat kader moet de vraag voor het advies van de Raad van State worden gesitueerd. Het amendement, de wijziging van de voorliggende regelgeving, moet kunnen worden beoordeeld. Om goed legistiek werk af te leveren, is het verstandig – en het reglement is daar ook getuige van – om het advies van de Raad van State in te winnen. Het kan niet dat door een wijziging van deze bepalingen, zoals voorgesteld door de meerderheid, een amendement en dus de rechten om een advies in te winnen worden uitgeput op het moment dat de algemene bespreking overgaat in de artikelsgewijze bespreking. Als de plenaire vergadering gevat wordt door een amendement van de meerderheid, waarvan de oppositie pas kennis krijgt bij de artikelsgewijze bespreking, dan zou de oppositie niet in de mogelijkheid zijn om een mondeling verzoek tot raadpleging van de Raad van State te formuleren en om, bij voldoende steun, vervolgens het advies van de Raad van State daarover in te winnen. Dat vindt de heer Sas van Rouveroij niet redelijk.

Volgens hem moet men afstand kunnen nemen van de positie die men inneemt, vanuit de oppositie of vanuit de meerderheid. Hij gaat ervan uit dat de meerderheid niet zo arrogant is te denken dat ze tot in de eeuwigheid de meerderheid zal vormen. Ooit komt een moment dat de huidige meerderheid ook een minderheid is. De heer Sas van Rouveroij sluit zich aan bij de woorden van de heer Joris Van Hauthem in de plenaire vergadering van woensdag 20 juni 2012, toen hij als eerste stelde dat een reglement er vooral toe strekt een minderheid te beschermen, een minderheid waartoe iedere fractie ooit eens zou kunnen behoren. De heer Sas van Rouveroij vraagt de drie voorzitters van de meerderheidspartijen heel nadrukkelijk om afstand te nemen van de problematiek die zich momenteel voordoet, en te redeneren vanuit het belang en de werking van de instelling.

Hij zal het voorliggende voorstel bestrijden met al wat in zijn mogelijkheden ligt, want het is absoluut onaanvaardbaar.

De heer *Joris Van Hauthem* sluit zich aan bij het betoog van de heer Sas van Rouveroij en voegt daar twee elementen aan toe.

Ten eerste dient men zeer zorgvuldig om te springen met het reglement van een parlementaire instelling. Men kan niet, naar aanleiding van een politiek probleem, op een drafje het reglement wijzigen. Als men in het algemeen een anomalie vaststelt in het reglement, dan bespreekt men dat op de normale manier: men dient een voorstel in, dat wordt verwezen naar de Commissie voor Reglement en Samenwerking en wordt vervolgens op de agenda van de plenaire vergadering geplaatst. Met dit voorstel is het anders gegaan. De volksvertegenwoordigers werden geconfronteerd met de vraag om op vijf minuten een toch wel belangrijke reglementswijziging door te voeren. Dat doet men volgens de heer Joris Van Hauthem niet: men wijzigt niet vanuit de meerderheid eenzijdig een reglementsbepaling omdat er politieke problemen zijn.

Ten tweede, wat de inhoud betreft, herinnert de heer Joris Van Hauthem zich dat dit punt aan bod is gekomen bij de herziening van het reglement. Met name was gevraagd wat moest gebeuren indien de algemene bespreking in de plenaire vergadering is afgelopen en de oppositie of de meerderheid bij de artikelsgewijze bespreking een politiek, inhoudelijk of technisch probleem opmerkt waarvoor men wil amenderen. Dan moet men nog altijd de mogelijkheid hebben om naar de Raad van State te gaan, of het nu een amendement is van de oppositie of van de meerderheid. Als dit voorstel wordt aangenomen, kan na de sluiting van de algemene bespreking geen advies van de Raad van State meer worden gevraagd en zet het parlement zichzelf voor een stuk buitenspel. Dat heeft men precies willen vermijden op basis van de opmerkingen die toen zijn gegeven, door niet “algemene bespreking” in te schrijven maar “beraadslaging”.

De *voorzitter* merkt op dat hij volgens artikel 65bis van het reglement in elke stand van de procedure voor de stemming over het geheel in plenaire vergadering het beredeneerde advies van de afdeling Wetgeving van de Raad van State kan vragen over alle ontwerpen en voorstellen van decreet of de amendementen erop die bij het parlement aanhangig zijn, met uitzondering van de ontwerpen van decreet betreffende begrotingen, rekeningen, leningen en domeinverrichtingen en de amendementen erop. In tegenstelling tot wat de heer Joris Van Hauthem zegt, is er dus nog altijd de mogelijkheid dat de voorzitter een advies vraagt voordat de stemming over het geheel heeft plaatsgevonden.

De heer *Joris Van Hauthem* repliceert dat het niet gaat over de rol van de voorzitter, die is bepaald in het reglement. De voorzitter kan inderdaad tot voor de stemming over het geheel alles naar de Raad van State sturen op eigen gezag. Hier gaat het echter over de mogelijkheden van het parlement en meer bepaald van één derde van de volksvertegen-

woordigers om een advies van de Raad van State af te dwingen. Als deze reglementswijziging wordt doorgevoerd, dan is het na de algemene bespreking vanuit het parlement afgelopen. De heer Joris Van Hauthem vindt dat dat niet kan. Bij de herziening van het reglement was erop gewezen dat het toch mogelijk moest zijn om in de loop van de artikelsgewijze bespreking de Raad van State te raadplegen wanneer de meerderheid of de oppositie problemen zou ontdekken. Die deur wil men met deze reglementswijziging gewoon sluiten.

De heer Joris Van Hauthem wijst erop dat het voorstel niet uit de lucht komt vallen. Het gaat over het ontwerp van decreet houdende wijziging van het tarief op het recht op verdelingen en gelijkstaande overdrachten. De meerderheid wil vermijden dat de oppositie in het parlement de mogelijkheden zou gebruiken waarin het reglement voorziet. In de plenaire vergadering had hij al kort gezegd dat men met een reglement niet alles regelt, maar dat het wel een bescherming is van de minderheid tegen eventuele willekeur van de meerderheid. Veel hangt af van de politieke cultuur. Men gaat er blijkbaar vanuit dat de oppositie altijd over alles eensgezind is en altijd alles in het werk zal stellen en alle mogelijkheden van het reglement zal gebruiken om om het even wat tot in de eeuwigheid te blokkeren. Dat is niet waar. Net zoals de meerderheid via dit reglement ook mogelijkheden heeft om alles er heel vlug door te jassen. In de plenaire vergadering van woensdag 20 juni 2012 zijn er nog amendementen ingediend op het ontwerp van decreet tot wijziging van het Gemeentedecreet van 15 juli 2005. Met de mededeling dat het technische wijzigingen waren, was de meerderheid aan de oppositie komen vragen om geen tweede lezing te vragen. Hoewel de amendementen ook inhoudelijk waren, omdat men namelijk vergeten was iets aan te passen aan iets anders, heeft de oppositie toch geen tweede lezing gevraagd en ook geen advies van de Raad van State. Het is volgens de heer Joris Van Hauthem een kwestie van politieke cultuur, maar als men het reglement begint aan te passen naar aanleiding van een politiek probleem, dan weet men wel waar men begint, maar niet waar men uitkomt.

Het voorstel is in zijn ogen vanuit een parlementaire reflex onaanvaardbaar.

De heer *Lode Vereeck* heeft nog een aantal andere inhoudelijke opmerkingen, maar had eerst graag een antwoord gekregen op de opmerkingen van de vorige twee sprekers. Hij sluit zich aan bij de heer Sas van Rouveroij in die zin dat, als de meerderheid in plenaire vergadering een amendement indient, daarover advies aan de Raad van State moet kunnen worden gevraagd.

De heer *Ludwig Caluwé* vindt dat grote woorden worden gebruikt voor de aanpassing van een artikel dat nog maar enkele weken in het reglement staat en nog nooit is toegepast. Er verandert niets aan wat reeds twintig jaar in het reglement staat. Er wordt alleen iets veranderd aan een artikel dat enkele weken geleden is ingevoerd en waarvan duidelijk blijkt dat men bij de invoering iets is vergeten. De heer Ludwig Caluwé vraagt aan de heer Sas van Rouveroij of het mogelijk moet zijn dat één derde van de volksvertegenwoordigers ten eeuwigen dage kan beletten dat iets gestemd wordt.

De heer *Sas van Rouveroij* verzekert de heer Ludwig Caluwé dat dat niet zal gebeuren en dat zijn fractie niet van plan is om voorbij de inhoud te filibusteren. Zolang het gaat over de inhoud, zal ze amenderen, advies vragen aan de Raad van State en gebruikmaken van reflectienota's en tweede lezing. Maar er wordt niet voorbij de lijn gegaan die de werking van de instelling dreigt te blokkeren. Het vertrouwen moet van beide zijden komen. De heer Sas van Rouveroij merkt op dat, als men het reglement goed leest, het risico van zulke blokkering trouwens niet voorhanden is.

De heer *Ludwig Caluwé* verduidelijkt dat de indieners met hun voorstel het reglement gewoon terug willen plaatsen in de situatie waarin het zich voorheen bevond, met dien verstande dat de mogelijkheid blijft om het advies van de Raad van State mondeling te vragen in plenaire vergadering. Het voorstel is ook in overeenstemming met de regeling in de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat. Hij vraagt zich af waarom het Vlaams Parlement verder zou moeten gaan.

De heer *Joris Van Hauthem* antwoordt dat het juist de bedoeling was om verder te gaan en dat het geen vergetelheid was. Anders is er immers geen mogelijkheid om advies te vragen aan de Raad van State op een amendement dat na de algemene bespreking wordt ingediend, tenzij door de voorzitter.

De heer *Sas van Rouveroij* legt uit dat hij er tijdens de voorbereidende werkzaamheden nog niet bij was, maar gaat ervan uit dat de heer Joris Van Hauthem de waarheid spreekt. Het woord "beraadslaging" kan volgens hem geen toeval zijn. In het recht primeren de laatste handelingen trouwens op de oudste. Ook in het reglement van de Senaat gaat het om de bespreking in de plenaire vergadering, die zowel de algemene als de artikelsgewijze bespreking omvat.

De heer *Ludwig Caluwé* merkt op dat in het reglement van het Vlaams Parlement punt 4 van artikel 66 van het reglement van de Senaat met betrekking tot de timing niet mee is overgenomen en dat daarin de vergetelheid zit.

De heer *Joris Van Hauthem* herhaalt dat dat geen vergetelheid was.

De heer *Bart Van Malderen* stelt de vraag of, puur theoretisch, één derde van de volksvertegenwoordigers ten eeuwigen dage een beslissing kan laten uitstellen. De heer Sas van Rouveroij zegt wel dat hij dat niet zal doen en dat hij het morele besef heeft dat de inhoudelijke discussie moet worden gescheiden van de formele, maar tussen beide bestaat geen zwart-witafbakening. Bovendien zou een andere oppositie in de toekomst anders kunnen redeneren. Een fractie die één derde van de zetels inneemt, kan ten eeuwigen dage alles tegenhouden. In feite komt dat erop neer dat alles met tweederdemeerderheid moet worden aangenomen.

De *voorzitter* verduidelijkt dat de mogelijkheid voor één derde van de volksvertegenwoordigers om een advies van de Raad van State af te dwingen, is voorzien in de wetten op de Raad van State. Voor de concrete procedure wordt verwezen naar het reglement van het parlement. In de Commissie voor Reglement en Samenwerking, die de tekst heeft aangenomen, is niet gesproken over de timing. De discussie is gestart op basis van een amendement en ging uitsluitend over de wijze waarop het vereiste aantal moet worden vastgesteld. Dan is de mogelijkheid toegevoegd om dat op een mondelinge wijze te doen en daarbij werd het reglement van de Senaat als voorbeeld gebruikt. Ook over het woord "beraadslaging" is niet gediscussieerd. Het reglement schrijft inderdaad een verschillende timing voor voor de procedure via motie en de mondelinge procedure, maar daarover werd in de commissie niet gediscussieerd.

De heer *Joris Van Hauthem* herinnert eraan dat hij bij de bespreking van het amendement van de heren Marino Keulen en Dirk Van Mechelen tot invoering van de mondelinge procedure nog heeft gevraagd hoe te werk moet worden gegaan voor ontwerpen en voorstellen die nog in de commissie aanhangig zijn. Het was op voorstel van de heer Ludwig Caluwé dat uiteindelijk is geopteerd voor twee mogelijkheden, een schriftelijke via een motie in commissie en een mondelinge met een stemming in plenaire vergadering. De uitbreiding tot de hele beraadslaging vindt de heer Joris Van Hauthem een goede zaak,

maar blijkbaar is het nu de hel op aarde dat men ook na de algemene bespreking nog naar de Raad van State kan gaan voor advies. De heer Joris Van Hauthem haalt een voorbeeld aan uit de legislatuur 2004-2009, toen in de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie sommige beraadslagingen moeizaam verliepen terwijl de recesdatum naderde. De Vlaams Belangfractie had toen een reflectienota aangekondigd. Daags nadien om 10 uur vroeg de meerderheid in de plenaire vergadering de spoedbehandeling. Ook de meerderheid kan het reglement dus gebruiken en misbruiken, maar dat is volgens de heer Joris Van Hauthem nog geen reden om het reglement te wijzigen. Het gaat om de manier waarop men een parlementaire instelling bejegent. De heer Joris Van Hauthem gaat ervan uit dat de meerderheid zoiets niet doet met alle ontwerpen en voorstellen van decreet en verwacht van de meerderheid dezelfde houding naar de oppositie toe.

De heer *Ludwig Caluwé* merkt op dat men enkele maanden geleden zei dat de mondelinge procedure op federaal niveau werkt en dat het Vlaams Parlement dan beslist heeft om de desbetreffende bepalingen uit het reglement van de Senaat over te nemen. Daarbij werd echter punt 4 van artikel 66 vergeten, dat gaat over de timing wanneer advies kan worden gevraagd. Er was een afspraak om de federale regeling over te nemen, maar sommigen willen daar volgens de heer Ludwig Caluwé misbruik van maken.

De heer *Dirk Van Mechelen* geeft toe dat de besprekingen in de politieke werkgroep namens zijn fractie zijn gevoerd door de heer Sven Gatz, die inmiddels ontslag heeft genomen als Vlaams volksvertegenwoordiger. De herziening van het reglement is besproken in de politieke werkgroep en nadien in de Commissie voor Reglement en Samenwerking, waar de heer Marino Keulen en hijzelf maar drie amendementen hebben ingediend, die er uitvoerig zijn besproken. De commissie is trouwens tweemaal moeten samenkomen. De heer Dirk Van Mechelen vindt het overdreven om nu te beweren dat de commissieleden dit als agnosten hebben behandeld. Het lijkt hem evident dat men ook na een algemene bespreking, in het geval van indiening van amendementen tijdens de artikelsgewijze bespreking, het recht moet hebben om over die amendementen advies te vragen aan de Raad van State.

De *voorzitter* benadrukt dat in de politieke werkgroep zeer constructief werk is geleverd.

De heer *Sas van Rouveroij* bevestigt wat de heer Joris Van Hauthem daarover vertelt.

De heer *Ludwig Caluwé* herinnert eraan dat er nog geen antwoord is gekomen op de vraag van de heer Bart Van Malderen of één derde van de volksvertegenwoordigers ten eeuwigen dage de procedure moet kunnen blokkeren.

De *voorzitter* geeft zijn standpunt. Hij heeft alle aanvragen tot raadpleging van de Raad van State steeds gehonoreerd, zij het niet altijd tegen de gevraagde termijn, die hij namelijk zelf kan bepalen. Hij probeert de rechten van de oppositie maximaal te vrijwaren. Maar als hij telkens opnieuw gevat wordt door nieuwe amendementen op hetzelfde ontwerp of voorstel van decreet, blijft het parlement natuurlijk ten eeuwigen dage bezig. Op een zeker moment zijn alle middelen uitgeput en neemt de meerderheid een beslissing. Het kan niet de bedoeling zijn om onbeperkt naar de Raad van State te gaan.

De heer *Joris Van Hauthem* repliceert dat de oppositie dat ook nooit zal doen.

De *voorzitter* is daar niet zo zeker van. Over het ontwerp van decreet houdende wijziging van het tarief op het recht op verdelingen en gelijkstaande overdrachten heeft hij al drie maal advies gevraagd aan de Raad van State.

De heer *Sas van Rouveroij* gaat nader in op de uitspraak van de voorzitter dat op een zeker moment alle middelen zijn uitgeput. Dat betekent wel dat men er eerst is aan kunnen beginnen. Als een amendement wordt ingediend tijdens de artikelsgewijze bespreking, dan hebben de volksvertegenwoordigers het fundamentele parlementaire recht op raadpleging van de Raad van State niet kunnen uitputten. Dat recht vloeit trouwens voort uit de wetten op de Raad van State, niet uit het reglement van het Vlaams Parlement, en beoogt de legistieke kwaliteit van de decreten.

De kracht en de zwakte van een democratie liggen volgens de heer Sas van Rouveroij in de wiskunde. De kracht van de democratie is dat beslist wordt op basis van de meerderheid van de uitgebrachte stemmen. In de 21ste eeuw zal die kracht echter vooral liggen in de kwaliteit van de voorafgaande procedure. Waar in de 19de eeuw de brute wiskunde kon gelden, moet men in de 21ste eeuw als democraten leren werken met minderheden. In de voorafgaande procedure zullen de oppositie, het maatschappelijk middenveld en al wie participeert aan de samenleving, volwaardig moeten worden betrokken, vooraleer het uiteindelijk uitmondt in de wiskunde. Diezelfde wiskunde kan ook worden misbruikt en dat is de zwakte van de democratie. Hetzelfde geldt voor de één derde. Structureel, filosofisch en institutioneel is er geen verschil. De meerderheid kan ab initio misbruik maken van de wiskunde en de oppositie kan dat ook van de één derde. De heer Sas van Rouveroij vindt het zeer belangrijk dat het vertrouwen van beide zijden komt en biedt het namens zijn fractie aan.

De heer *Filip Watteeuw* vindt de redenering van de heren Sas van Rouveroij en Joris Van Hauthem zeer helder. Er komt geen antwoord op de basisredenering van de heer Sas van Rouveroij. Amendementen kunnen worden ingediend tot de artikelsgewijze stemming over het desbetreffende artikel. Het voorstel van de meerderheid schept twee soorten amendementen: amendementen waarover advies kan worden gevraagd aan de Raad van State, en amendementen waarover dat niet kan. De meerderheid geeft geen tegenargumenten voor die redenering en heeft het alleen over misbruiken.

De heer *Ludwig Caluwé* stelt vast dat advies wordt gevraagd aan de Raad van State over amendementen die nooit een meerderheid halen.

De heer *Joris Van Hauthem* vindt die uitspraak zwaarwichtig, die erop neerkomt dat geen advies aan de Raad van State moet worden gevraagd over een amendement waarvan geweten is dat het toch niet zal worden aangenomen.

Volgens de heer *Dirk Van Mechelen* blijkt uit wat in deze bespreking wordt gezegd, ook door de voorzitter, overduidelijk dat dit voorstel tot wijziging van het reglement is ingegeven door de discussie over het ontwerp van decreet houdende wijziging van het tarief op het recht op verdelingen en gelijkstaande overdrachten. De meerderheid vindt het onzindelijk dat de oppositie hierover adviezen vraagt aan de Raad van State, hoewel het laatste advies over de amendementen van de heren Sas van Rouveroij, Dirk Van Mechelen, Marino Keulen en Bart Tommelein zeer interessant is. Toen de heer Felix Strackx op dinsdag 19 juni 2012, naar aanleiding van de aanneming van een aantal amendementen op het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de tweede aanpassing van de begroting 2012 de tweede lezing ervan vroeg, stelde de voorzitter van de commissie voor om dan maar meteen ook het ontwerp van decreet houdende wijziging van het tarief op het recht op verdelingen en gelijkstaande overdrachten te regelen. Het protest van de oppositie hiertegen werd bij de regeling van de werkzaamheden meteen gesmoord door de meerderheid. De meerderheid moet dus niet te fel met het vingertje naar de oppositie wijzen.

De *voorzitter* weigert om onbeperkt over alle mogelijke amendementen voortdurend advies te vragen aan de Raad van State. De heer Sas van Rouveroij heeft volgens hem gelijk dat men alle mogelijkheden die in het reglement vervat zitten, moet kunnen uitputten, maar de voorzitter heeft er wel problemen mee als men er een carrousel van maakt.

De heer *Joris Van Hauthem* antwoordt hierop dat de voorzitter moet doen wat het reglement voorschrijft.

De *voorzitter* repliceert dat men dan onbeperkt bezig kan blijven.

De heer *Joris Van Hauthem* zegt dat, als alles onbeperkt kan, hij nog wel wat artikelen in het reglement te wijzigen heeft. De meerderheid kan op basis van het reglement elk ontwerp of voorstel van decreet om 10 uur 's morgens bij spoedbehandeling agenderen in de plenaire vergadering. De meerderheid doet dat echter niet. De heer Joris Van Hauthem vraagt zich af of hij dan een voorstel tot wijziging van het reglement moet indienen om zulks te verhinderen, aangezien ook dat in theorie onbeperkt kan.

Volgens de heer *Bart Van Malderen* is het verschil tussen de twee situaties dat in het voorbeeld dat de heer Joris Van Hauthem geeft, de meerderheid finaal wel een beslissing kan nemen. De heer Bart Van Malderen vraagt of men het eens is om ervoor te zorgen dat een minderheid niet ten eeuwigen dage een ontwerp of voorstel van decreet kan blokkeren op basis van een carrousel van amendementen met bijbehorende aanvragen tot advies van de Raad van State. Hij stelt vast dat de heren Sas van Rouveroij en Joris Van Hauthem zeggen dat ze dat niet altijd zullen doen, maar dat betekent dat zij eigenlijk beslissen wanneer een ontwerp of voorstel van decreet met een tweederdemeerderheid moet worden aangenomen.

De heer *Ludwig Caluwé* laat een uittreksel ronddelen uit het verslag van de bespreking in deze commissie over de toevoeging van de bewuste bepaling aan het Reglement van het Vlaams Parlement (*Parl. St.* Vl. Parl. 2011-12, nr. 7-A/1). Daarin wordt vermeld: "De heren Marino Keulen en Dirk Van Mechelen dienen een amendement in dat ertoe strekt om in punt 2, derde lid, de woorden "is ondertekend" te vervangen door de woorden "wordt gesteund".". De bedoeling was dat een derde van de volksvertegenwoordigers dergelijk verzoek moet steunen. Dat amendement wijzigt niets aan het moment waarop het advies van de Raad van State kan worden gevraagd: dat kan tot het einde van de algemene bespreking. Het verslag vervolgt: "De heer Joris Van Hauthem volgt de redenering van de heren Marino Keulen en Dirk Van Mechelen voor zover het verzoek tot raadpleging een voorstel van decreet of amendement betreft dat in plenaire vergadering aanhangig is. In de Kamer van Volksvertegenwoordigers werkt men trouwens op deze wijze. De heer Joris Van Hauthem vraagt zich wel af hoe een verzoek tot raadpleging over een voorstel van decreet of amendement dat in commissie aanhangig is, via een stemming kan worden aangenomen.". Daarop volgde een discussie of het over een derde van de aanwezige leden dan wel om een derde van het totale aantal Vlaamse volksvertegenwoordigers ging. Door de heer Bart Van Malderen werd dan de vraag opgeworpen of de uitspraak van een fractievoorzitter volstaat om de steun van diens hele fractie toe te zeggen.

Vervolgens werd door de spreker voorgesteld om de formulering van het reglement van de Senaat over te nemen, omdat die duidelijk is en de problematiek regelt van zowel de schriftelijke indiening als de indiening tijdens de bespreking. In het verslag wordt de bewuste tekst geciteerd en daarin staat letterlijk: 'Wordt echter in de loop van de bespreking in de plenaire vergadering (…)". Vermits het voordien gaat over de algemene bespreking, kan het woord 'bespreking' alleen maar slaan op de algemene bespreking en dat was ook uitdrukkelijk de bedoeling. Er was in de commissie een consensus om het reglement zo aan te

passen, maar om redenen die de spreker zich niet meer kan herinneren, werd "beraadslaging" opgenomen in de plaats van "bespreking". Mogelijk is dat met de beste bedoelingen gebeurd door de diensten, maar in elk geval wordt nergens aangegeven dat het de bedoeling is om aldus mogelijk te maken dat ook na het sluiten van de algemene bespreking nog het advies van de Raad van State kan worden gevraagd.

Als er twijfel bestaat over de interpretatie van een wettelijke bepaling, moet naar de wil van de wetgever – in dit geval dus de reglementgever – worden gekeken. Als indiener van het voorstel wenst de heer Ludwig Caluwé duidelijk te stellen dat het niet zijn bedoeling was om aan deze bepaling de interpretatie te geven die er nu aan wordt toegedicht. Om die reden werd een voorstel ingediend om een verkeerde interpretatie te vermijden en om het reglement in overeenstemming te brengen met de initiële bedoeling om niets te veranderen aan het tijdstip waarop het advies van de Raad van State kan worden gevraagd.

De heer Ludwig Caluwé zegt voorts nog dat hij zich bij de vorige bespreking wat onzorgvuldig heeft uitgelaten over amendementen van de oppositie die voor advies aan de Raad van State worden voorgelegd. Hij heeft alleen duidelijk willen maken dat wanneer maar een derde van de volksvertegenwoordigers een advies vraagt over een amendement, het niet noodzakelijk zo is dat dit amendement nadien wordt aangenomen. Dat is alleen het geval wanneer een meerderheid verzoekt om advies in te winnen.

De heer *Joris Van Hauthem* vindt het goed dat uit het verslag van de oorspronkelijke bespreking wordt geciteerd, maar wijst erop dat er ook rekening mee moet worden gehouden dat de bewuste vergadering in deze commissie het orgelpunt was van een maandenlange bespreking in een werkgroep. Bij die bespreking werd gewezen op het feit dat in de loop van de artikelsgewijze bespreking nog kan blijken dat er een probleem is en dat dan het advies van de Raad van State zou moeten kunnen worden ingewonnen, wat het bestaande reglement niet toelaat. Naar de bedoelingen van de reglementgever moet alleen worden gekeken als de tekst in kwestie voor interpretatie vatbaar is. Voor de tekst van het huidige reglement is er echter geen probleem van interpretatie. Zoals al werd aangegeven, was in het amendement van de heer Ludwig Caluwé sprake van "bespreking" en niet van "algemene bespreking". Wanneer en waarom daar "beraadslaging" is van gemaakt, is ook de heer Joris Van Hauthem niet bekend, maar beide bepalingen komen op hetzelfde neer. Er kan niet worden gesteld dat de draagwijdte van het amendement niet correct werd overgenomen.

De heer Joris Van Hauthem gelooft de heer Ludwig Caluwé dat de bedoeling anders was, maar beklemtoont dat de tekst nu eenmaal is wat hij is. Het kan niet door de beugel dat men op een drafje een vergissing wil rechtzetten omwille van een politiek probleem bij de meerderheid. Als het de bedoeling is het reglement zo aan te passen dat alles volledig geregeld wordt, dan moet dat niet worden geprobeerd want dat is een illusie. De politieke realiteit is soms wat anders dan het reglement toelaat. Op basis van het huidige reglement kan de voorzitter op eigen houtje in elke stand van de procedure het advies van de Raad van State vragen. Theoretisch kan de voorzitter dus de werking van dit parlement blokkeren. Zijn de meerderheidspartijen dan ook van een plan om deze theoretische mogelijkheid via een reglementswijziging in te perken? Uiteraard niet, men weet nu eenmaal dat een reglement nooit perfect is. Een vergissing in het reglement mag echter niet worden rechtgezet omdat er een politiek probleem bestaat.

De heer *Sas van Rouveroij* sluit zich hierbij aan. Bij de vorige bespreking heeft hij al aangegeven dat vertrouwen nodig is om deze instelling te laten werken. Via het statuut van het lid van het Vlaams Parlement kunnen stemafspraken worden gemaakt ingeval van zwangerschaps- of adoptieverlof. Nergens wordt echter geregeld dat wanneer een lid een

stemafspraak heeft maar door omstandigheden niet aanwezig kan zijn, hij die stemafspraak kan doorgeven en toch gebeurt dat geregeld. Dat is maar één van de vele voorbeelden waaruit blijkt dat de werkzaamheden van dit parlement er alleen maar mee gediend zijn dat door alle leden correct wordt omgegaan met de bestaande regels. De spreker was zelf niet aanwezig bij de bespreking waarnaar nu wordt verwezen door de heer Ludwig Caluwé en heeft geen redenen om te twijfelen aan de correctheid van het verslag. Dit laat hem wel toe om onbevangen te kijken naar de situatie die zich nu voordoet. Er is een groot onderscheid tussen de algemene en de artikelsgewijze bespreking en dat wordt duidelijk gedefinieerd in artikel 55 van het reglement. In punt 2 van dat artikel wordt bepaald: "De algemene bespreking gaat over het ontwerp van decreet in het algemeen en over het beginsel dat eraan ten grondslag ligt.". En het derde lid luidt: "Bij de artikelsgewijze bespreking wordt achtereenvolgens elk artikel in de volgorde van het ontwerp van decreet besproken en in stemming gebracht. De stemming over de amendementen en de artikelen waarop amendementen zijn ingediend, kan evenwel aangehouden worden tot vlak voor de stemming over het geheel.". Het kan toch niet dat als er amendementen worden ingediend tijdens de artikelsgewijze bespreking, de volksvertegenwoordigers het recht niet meer hebben om de Raad van State te raadplegen? Advies inwinnen mag inderdaad geen middel zijn tot vertraging, maar moet bijdragen tot het leveren van goed legistiek werk.

De heer van Rouveroij vraagt aan de vertegenwoordigers van de meerderheidspartijen niet te volharden en aan alle 124 Vlaamse volksvertegenwoordigers het recht te laten om een advies van de Raad van State te vragen over een amendement dat naar aanleiding van de artikelsgewijze bespreking wordt ingediend. Het amendement dat door hem werd ingediend strekt daartoe. Als de meerderheid zich zorgen maakt over een mogelijk eeuwigdurende carrousel, dan moet ze er wel beducht voor zijn dat het medicijn dat wordt gehanteerd niet erger is dan de ziekte. De spreker vraagt dit ondeugdelijk medicijn op te bergen en met de oppositie een debat te voeren over een gepaste remedie. Open Vld is daar alvast toe bereid en engageert zich ertoe maar advies aan de Raad van State te vragen tot waar de inhoud dat toelaat.

De heer *Filip Watteeuw* sluit zich aan bij vorige sprekers. Hij vreest dat het voorliggend voorstel van de meerderheidspartijen vooral geïnspireerd is op de ervaringen met de verdeeltaks en het is dan inderdaad zeer de vraag of het medicijn wel beter is dan de kwaal. Ook nadat deze wijziging zal zijn doorgevoerd, kunnen oppositieleden die van kwade wil zijn nog altijd andere carrousels op gang brengen. Wie van kwade wil is, vindt altijd een manier om de werking van dit parlement te blokkeren, maar de oppositie heeft er geen enkel belang bij om zo te werken. Het voorliggend voorstel is louter gebaseerd op de angst die binnen de meerderheid bestaat in verband met de verdeeltaks, maar biedt geen oplossing voor het probleem dat men beweert aan te pakken. Waarom men dit dan mordicus toch wil doordrijven, is voor de spreker onbegrijpelijk.

De heer *Ludwig Caluwé* is het er niet mee eens dat er ook een interpretatieprobleem zou zijn als de letterlijke tekst van het reglement van de Senaat was overgenomen. De volledige tekst van het artikel moet immers worden gelezen en in het vorige lid gaat het duidelijk over de algemene bespreking. Als in het volgende lid het begrip "bespreking" wordt gehanteerd, gaat het dus duidelijk over de algemene bespreking, zo niet had er "artikelsgewijze bespreking" moeten worden vermeld. Er is maar een interpretatieprobleem ontstaan omdat nadien het begrip "beraadslaging" in de plaats van "bespreking" is gekomen, ongetwijfeld op grond van de beste bedoelingen.

De spreker wijst er voorts op dat dit voorstel tot wijziging van het reglement is ingediend door de drie fractievoorzitters van de meerderheid en dan ook niet voortvloeit uit een probleem binnen de meerderheid. Als er na deze reglementswijziging een amendement wordt

ingediend bij een artikelsgewijze bespreking, dan kan daar nog altijd, zoals in het verleden ook al het geval was, het advies van de Raad van State over worden ingewonnen, via de parlementsvoorzitter. Die reglementaire mogelijkheid blijft onverkort bestaan. De reglementen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat gaan uit van hetzelfde principe en dat blijft best behouden.

De heer *Sas van Rouveroij* tekent hierbij aan dat niet alleen de meerderheid, maar ook de oppositie een adviesaanvraag over een amendement moet kunnen afdwingen en niet afhankelijk mag zijn van een beslissing van de voorzitter. Beide standpunten zijn rechtmatig en evenwaardig.

De heer *Kris Van Dijck* merkt op dat toch moet worden vermeden dat amendementen worden misbruikt om daarover altijd opnieuw advies aan te vragen.

De heer *Sas van Rouveroij* antwoordt dat dit nu al wordt opgevangen in artikel 65bis, punt 7, van het reglement. Daarin wordt immers gesteld dat "behoudens andersluidend besluit van het Parlement, (…) de bespreking van de bepalingen waarover advies gevraagd is, in de plenaire vergadering (wordt) geschorst." Er is dus al een trechter en de 'vertrechtering' zal verder gaan nadat het advies is binnengekomen.

De heer *Dirk Van Mechelen* wijst erop dat over het ontwerp van decreet houdende wijziging van het tarief op het recht op verdelingen en gelijkstaande overdrachten – dat toch duidelijk de aanleiding is voor dit voorstel tot wijziging van het reglement – een vrij emotionele discussie is gevoerd in de Commissie voor Algemeen beleid, Financiën en Begroting. De bespreking daar is afgehandeld en het ontwerp komt binnenkort op de agenda van de plenaire vergadering. Als voor het probleem van gelijkberechtiging waarmee daar wordt geworsteld, intussen alsnog een oplossing uit de bus zou komen, zal de vraag zijn of daarover al dan niet nog een advies aan de Raad van State kan worden gevraagd. Dat is niet alleen een probleem voor de oppositie, maar nog veel meer voor de meerderheid.

De heer *Joris Van Hauthem* herhaalt dat het politiek niet gezond is dat de meerderheid naar aanleiding van een bepaald probleem de spelregels wil wijzigen. In het verleden is het reglement al eens op een snelle manier gewijzigd omdat er een anomalie in geslopen was en iedereen was het daarover eens. Nu is de aanleiding echter helemaal anders en de aanleiding is minstens zo belangrijk als de reglementswijziging zelf. Als de meerderheid bij elk probleem een reglementswijziging doorvoert, is ze politiek gesproken slecht bezig.

Elke reglementsbepaling kan ge- en misbruikt worden en in de loop van een legislatuur zijn er tussen meerderheid en oppositie altijd wel beschuldigingen van misbruik van het reglement. Het reglement mag echter niet worden gewijzigd naargelang van de wensen van de meerderheid. Niet alles moet en kan in het reglement worden geregeld. Een schorsing van een zitting van een commissie of de plenaire vergadering bijvoorbeeld wordt niet gevraagd en toegekend op basis van een artikel van het reglement. De spreker is bereid om na te denken over een wijziging van het reglement, maar niet nu en niet naar aanleiding van het probleem dat de meerderheid heeft.

De heer *Ludwig Caluwé* zegt dat ook voor de problematiek die de heer Dirk Van Mechelen opwerpt, de mogelijkheid bestaat dat over een amendement dat bij de artikelsgewijze bespreking wordt ingediend, door de voorzitter advies wordt gevraagd bij de Raad van State. Wat het betoog van de heer Sas van Rouveroij betreft, wijst hij erop dat ook op één artikel zeer veel amendementen kunnen worden ingediend.

De heer *Sas van Rouveroij* stipt aan dat democratie wel eens een georganiseerd meningsverschil wordt genoemd. Dat impliceert dat er verschillende meningen zijn en dat er

een vorm van organisatie is. Bij het streven naar goede besluitvorming worden meningen uitgewisseld en wordt er geluisterd naar elkaar. Vanuit dat perspectief redenerend, mag er vanuit worden gegaan dat, als door de minderheid voorstellen worden gedaan en het advies van de Raad van State wordt ingewonnen, dat past in het traject naar betere besluitvorming. Ab initio zeggen dat een amendement van de minderheid toch niet zal worden aangenomen en dat het raadplegen van de Raad van State dus geen zin heeft, kan niet. De spreker vraagt de meerderheidspartijen dan ook om zo niet te handelen.

Wat de verdeeltaks betreft, zegt de heer Sas van Rouveroij dat de meerderheid, door de wijze waarop de commissie haar werkzaamheden heeft georganiseerd, voor een stuk zelf verantwoordelijk is voor het trage verloop van een en ander. Toen er advies werd gevraagd over de amendementen van de meerderheid, had dat tegelijk ook moeten gebeuren voor de amendementen van de oppositie. Door in twee fases te werken is er echter heel wat vertraging opgetreden. Het feit dat het zomerreces nu voor de deur staat – wat overigens de oppositie niet kan worden aangewreven – mag geen aanleiding zijn om een blijvende wijziging aan te brengen aan het reglement, een wijziging die bovendien haaks staat op de werking van deze instelling.

De heer *Bart Van Malderen* merkt op dat de heren Sas van Rouveroij en Joris Van Hauthem een contextueel probleem zien, terwijl naar aanleiding van de bewuste context een intrinsiek probleem aan het licht is gekomen. Dat intrinsiek probleem is meer bepaald dat op een gegeven moment één derde van de volksvertegenwoordigers kan beslissen dat een tweederdemeerderheid is vereist en dat bij ontstentenis daarvan er ten eeuwigen dage geblokkeerd kan worden door telkens opnieuw advies van de Raad van State te vragen. Op die manier worden overigens twee instellingen geblokkeerd: niet alleen het Vlaams Parlement, maar ook de Raad van State, of althans de afdeling Wetgeving.

Het klopt dat heel wat zaken nu al goed verlopen zonder dat ze door het reglement worden geregeld, maar voor het kleine aantal gevallen waarbij die voorwaarden om welke reden ook niet vervuld zijn, is er een reglement nodig dat de rol van scheidsrechter vervult. Over het voorliggend voorstel werd grondig overleg gepleegd en daarbij werd telkens bevestigd dat het risico voor een carrousel wel degelijk bestaat en dat dit voorstel dat kan corrigeren. Als er andere voorstellen zijn om dat doel te bereiken, dan is de heer Bart Van Malderen bereid om die te bekijken.

De heer *Filip Watteeuw* denkt dat de heer Bart Van Malderen teveel gelooft in die oplossingen. Het gaat er vooral om hoe men met elkaar wil omgaan. De houding ten opzichte van het politieke debat is belangrijker dan die ene wijziging. Van de heer Bart Van Malderen onthoudt hij dat het voorstel is ingediend naar aanleiding van het ontwerp van decreet houdende wijziging van het tarief op het recht op verdelingen en gelijkstaande overdrachten, maar er in se niets mee te maken heeft.

De heer *Bart Van Malderen* herhaalt dat het een intrinsiek probleem is.

De heer *Filip Watteeuw* is van oordeel dat, als het dan toch niets te maken heeft met dit dossier, het goed zou zijn de perceptie van maatwerk tegen te gaan en het voorstel uit te stellen tot na de afhandeling van het ontwerp van decreet of de inwerkingtreding van de wijziging van het reglement te bepalen op 1 januari 2013.

De heer *Bart Van Malderen* repliceert dat de heer Watteeuw de perceptie tegen zal hebben dat hij in een ander dossier dan wel een carrousel zal opzetten. Hij stelt voor dit uit te discussiëren.

De heer *Joris Van Hauthem* stelt voor, als de heer Bart Van Malderen uit de contextuele sfeer wil treden, het voorstel na het reces verder te behandelen. Eén derde van de volksvertegenwoordigers zal nooit alles blokkeren. Eén man, met name de voorzitter, kan dat nu trouwens ook. Dan moet het reglement ook in die zin worden aangepast.

De heer *Bart Van Malderen* wijst erop dat het voorbeeld van de heer Joris Van Hauthem niet klopt. Puur theoretisch zou de voorzitter inderdaad zelf ook een carrousel kunnen opzetten. Het verschil is wel dat de voorzitter door de plenaire vergadering democratisch gelegitimeerd moet zijn. Mocht een voorzitter toch ooit zoiets doen, dan zal zijn voorzitterschap van bijzonder korte duur zijn. Het gaat er niet over dat dit reglement bijna nooit zal moeten worden toegepast, maar dat een meerderheid moet worden beschermd tegen mogelijke willekeur van één derde van de volksvertegenwoordigers.

De heer *Sas van Rouveroij* merkt op dat artikel 66 van het reglement mutatis mutandis dezelfde regeling tot stand brengt als de vraag om advies van de Raad van State en dat inzake de discriminatie om ideologische en filosofische redenen. Hiervoor is slechts één vierde vereist en de inhoudelijke rekker is heel aanzienlijk. Hij vraagt zich af of de meerderheid zich de komende dagen ook hierover zal beraden, gelet op het nog veel grotere risico van een carrousel, waar het niet gaat om termijnen van vijf dagen, maar van maanden.

Als de meerderheid in haar standpunt volhardt, beschouwt de heer Sas van Rouveroij het vertrouwen als opgezegd en zal de Open Vld-fractie zich beraden over de juiste houding. Het is de meerderheid die hier een spiraal op gang trekt.

De heer *Filip Watteeuw* verzekert dat dat ook geldt voor zijn fractie.

Artikelsgewijze bespreking

Enig artikel

De heer Sas van Rouveroij heeft een amendement nr. 1 ingediend op het enig artikel (*Parl. St.* Vl. Parl. 2011-12, nr. 1684/2).

De heer *Sas van Rouveroij* geeft nog mee dat in de gemeenteraad van Gent geen stemafspraken bestaan. De meerderheid moet zelf voor een voldoende aanwezigheid zorgen. In het Vlaams Parlement maakt de oppositie vrij gemakkelijk stemafspraken. Dat getuigt van een volwassen omgang met elkaar. Maar dat zou nu wel eens gedaan kunnen zijn.

Amendement nr. 1 wordt met 4 stemmen tegen 7 niet aangenomen.

Het enig artikel wordt aangenomen met 7 stemmen tegen 4.

Stemming over het geheel

Het voorstel van de heren Ludwig Caluwé, Bart Van Malderen en Kris Van Dijck tot wijziging van het Reglement van het Vlaams Parlement, wat de adviesaanvragen bij de Raad van State betreft, wordt aangenomen met 7 stemmen tegen 4.

Jan PEUMANS,
voorzitter

Ward KENNES,
verslaggever